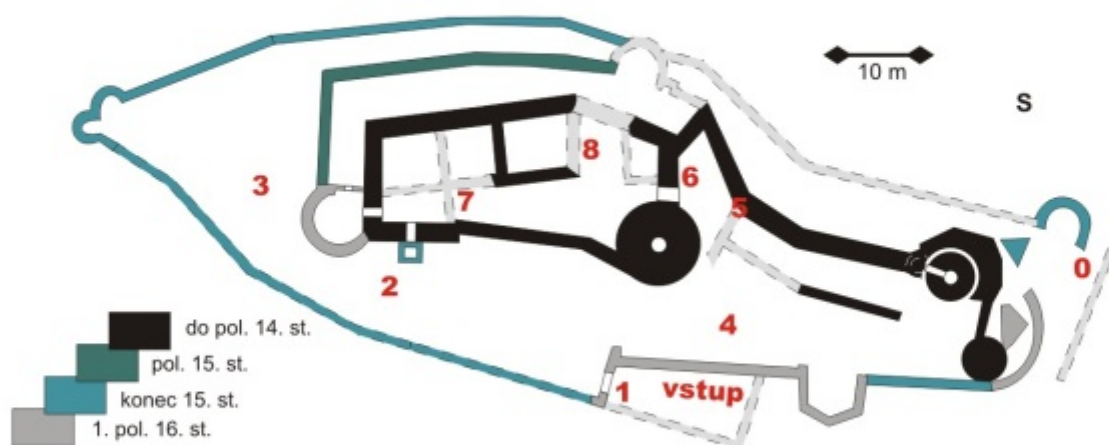

K ZAPŮJČENÍ!
prosím, vraťte na pokladnu

Cimburk

u Koryčan

PROHLÍDKA HRADU

1 BRÁNA

Vstup představuje nejslabší, nejzranitelnější místo každého opevnění a úměrně tomu byla věnována značná péče jeho zajištění. Původní brána na Cimburku stála přímo nad hradním příkopem a její portál lemovala vpádlina pro zvedací most. V renesanci byla brána přeložena a tvořila ji dvojice průjezdů s portály na obou stranách.

Průčelí brány představovalo první kontakt návštěvníka s hradem. Bylo proto s oblibou využíváno k reprezentaci majitele. Nalezneme zde různé plastiky, nejčastěji desky s nápisy a erby. Deska s rodovými erby Horeckých byla z Cimburku přenesena na zámek v Koryčanech.

2 BAŠTA

Jde o zpevňující článek obranného systému. Bašta je typickým prvkem aktivní obrany a těžiště jejího obranného účinku spočívá na jejím okolí. Vůči vnitřnímu prostoru hradu jsou bašty buď otevřené nebo uzavřené. Z hlediska obrany byla neuzavřená bašta výhodnější, avšak z důvodů snadnějšího zastřešování, mírového využití vnitřního prostoru a pro náchylnost střelného prachu k vlhnutí byly často budovány bašty uzavřené.

Severovýchodní bašta byla původně okrouhlá, po barokní přestavbě ale změnila tvar na polygonální (mnohoúhelník).

3 NÁDVOŘÍ

Plocha středověkých hradů se obvykle dělí na hradní jádro a předhradí. To tvořilo samostatnou opevněnou část a obsahovalo zejména nádvoří s řadou hospodářských objektů, jako jsou stáje, chlévy, stodoly, seníky a jiné. Tyto stavby byly většinou dřevěné, a proto se do dnešních dnů nedochovaly. Nežádka byly v předhradí i dílny některých řemeslníků, zejména kováře, který na hradě neměl o práci nouzi.

4 NÁDVOŘÍ - pokračování

Nádvoří tvořilo také vnější obrannou linii hradu. Záměrem celého předhradí bylo zejména nepříteli na postupu co nejdéle zdržet. Ke vstupu do hradu bylo tedy třeba celé první nádvoří objet a vystavit se tak možné palbě z polygonální bašty, která chránila hradní bránu.

5 STRÁŽNÁ VĚŽ

Strážná věž neboli bergfrit tvoří základní prvek tzv. bergfritové dispozice, tedy hradního typu, který se ve 13. a 14. století užíval nejčastěji. Nejprve šlo o hrady malé, sestávající pouze z hradního paláce, obvodové hradby a věže, postupem času se však složitost zvyšovala a tak například Cimburk získal dispozici dvouvěžovou.

Bergfrit byl věží útočištnou, v Čechách a na Moravě nejčastěji okrouhlou. Přístupný byl po šijové hradbě, spojující věž s hradním jádrem. V případě potřeby mohl obráncům hradu poskytnout poslední útočiště a být zcela samostatně bráněn.

6 JÁDRO HRADU (též palác)

Stavba, kde nad všemi ostatními převažuje funkce obytná a reprezentativní. Podoba paláce je zároveň citlivým indikátorem společenského postavení majitele.

Nejstarší paláce známe již z 12. století. Ve století 13. pak dochází k diferenciaci paláců na šlechtických a královských hradech. Stoupající nároky na bydlení si vyžádaly stavbu více palácových křidel dávající vzniknout různým typům pravidelných dispozic. Přesto byla zejména spodní patra vybavena v souladu s obrannou funkcí hradu, což se změnilo až v době jagellonské, kdy řada hradních paláců připomíná spíše zámek.

7 GOTIKA

Gotika se svými tvary a uspořádáním zcela odlišuje od ostatních slohů, které vycházejí ze starořímské a starořecké tradice. Název byl původně hanlivý připomíná Góty, tedy barbary kteří napadli a zpusťovali Řím. Obvykle gotiku dělíme na rannou, vrcholnou a pozdní. Počátky hradu Cimburku spadají do vlády Lucemburků a tedy do období vrcholné gotiky.

Gotické části hradu poznáme podle zdíva z lomového kamene, které neobsahuje příměsí cihel, přestože cihly jako stavební materiál byly známy. Charakteristická jsou také armoovaná nároží z mohutných kvádrů, na kterých jsou patrné otvory pro manipulaci obřimi kleštěmi. Část pískovcových ostění z této doby byla zbudována proslulou Zikmundovou hutí a zahrnují jak pro gotiku typický lomený oblouk, tak i sedlový portál, který je možno spatřit při vstupu do hradního jádra.

8 RENESANCE, BAROKO

Tato dvě období zahrnují dobu od 15. do 18. století. Byly přestavovány zejména části předhradí a budovány nové obranné prvky. S rozšířením palných zbraní a děl souvisí výstavba bašt, které byly nejprve budovány jako kruhové, později pak přestavovány do podoby mnohoúhelníku. Několik přestaveb prodělal i hradní palác, ve kterém se již panstvo tolik nesoustředilo na jeho obrannou funkci a zaměřilo se na zvýšení komfortu bydlení. Vyměněna byla ostění dveří a oken, která byla často sdružena do dvojice a opatřena erby majitelů.

Cimburk u Koryčan

HISTORIE HRADU

- 1327-1333 Založení hradu Bernardem z Cimburka. Bernard měl na dvoře Jana Lucemburského hodnost zemského podkomořího.
- 1358 Ctibor z Cimburka, vnuk zakladatele, hrad výhodně prodává do rukou moravského markraběte Jana Jindřicha.
- 1375 Jošt Lucemburský, syn Jana Jindřicha hrad zastavuje Zikmundu z Letovic, aby měl dost peněz na války se svým bratrem Prokopem.
- 1406 Vok ml. z Holštejna získává od markraběte Jošta Cimburk do zástavy. Musí jej však přepadem odejmout dřívějšímu držiteli, Čeňkovi z Drahotuš.
- 1421 Hrad je pravděpodobně poškozen moravskými husity.
- 1423 Král Zikmund si pro sebe a své nástupce vymínil právo volného vstupu do hradu a právo opevnit se v něm.
- 1468 Hrad je dobyt uherským králem Matyášem Korvínem.
- 1523 Vilém z Víckova kupuje Cimburk a ten se stává jeho trvalým a dědičným vlastnictvím. Končí tak éra zástavního držení hradu.
- 1569 Novým majitelem se stává Gabriel Majlát, hrabě sikulský, svobodný pán a stálý hrabě země Fogaroš.
- 1602 Cimburk je majetkem rodu Horeckých z Horky.
- 1619 Hrad je Horeckým zkonfiskován, po bitvě na Bílé hoře je však navrácen zpět.
- 1703 Panstvo se stěhuje na zámek v Koryčanech a Cimburk zůstává definitivně opuštěn.

LOUPEŽIVÝ RYTÍŘ

Před dávnými lety žila na Cimburku vdova. Byla to paní dobrého srdce, pravá matka svých poddaných, kteří ji velice milovali. Do ohně by pro ni skočili. A jak to na světě už bývá, na jedné straně dobrota sklízí boží požehnání a na druhé straně působí bolest. Majetek paní vzkvétal, zároveň však rostla i závist sousedního rytíře, jenž nevráživě pozoroval jak paní kupuje ves za vsí a jak se její truhlice plní zlatými dukáty.

Jednoho dne, když seděla paní na pavlači a těšila se pohledem na děti vesele skotačící, spatřila přijížděti družinu jezdců, v jejichž čele sousední rytíř. Vzácná návštěva! Rychle sestoupila na hradní nádvoří. Paní vyšla z paláce, aby přivítala hosty. Jaké ji čekalo hrozné zklamání!

Sousední rytíř nepřišel na přátelskou návštěvu. Přijel, aby se lstí zmocnil hradu. Násilím byla paní i s dětmi vržena do hladomorny. Poddaní museli bezmocně přihlížeti jejímu trýznění. Trudný čas nastal pro poddaný lid. Služba u paní - ráj, služba u rytíře - hotové peklo.

Pravý přítel se pozná v neštěstí. Dokud paní byla majitelkou hradu, branný nestačil spouštět padací most, tolik přátel přijíždělo na hrad. Zato nyní se neukázal ani jediný, nikdo se jí neujal, nikdo neprotestoval proti násilnému činu. Všichni se obávali rytíře.

Jen jediný přítel zůstal ubohé paní. Probošt kláštera na hoře sv. Klimenta. Když se doneslo k jeho sluchu, jak surovec naložil s ubohou a jejími dětmi, vypravil se přes svůj vysoký věk k hradu aby rytíři připomněl jeho strašné provinění a vyzval ho k pokání. Zpupný rytíř si tropil šašky z velebného kmeta a dal ho vyštvaťi smečkou divokých chrtů. Chrti rozdrásali tělo starcovo do krve. Z každé kapky starcovy krve vyrostl keříček barvínku, jenž tam roste hojně dodnes. Běží stařec, štván divokou smečkou, upadá, smečka se vrhá na bezvládné tělo. Však co to? Tesáky psů místo do těla narážejí na kámen. To tělo starcovo zkamenělo. A kámen roste a jako mocná lavina se valí k hradu. Prchá čeládka z hradu, aby nebyla pohřbena pod lavinou.

Trest boží! V hrůze se rozpomíná rytíř na svoje provinění; chce aspoň malý díl odčinit, spěchá do hladomorny. Jaký děs! Mrtva paní i děti. Pomsta nebes je nesmiřitelná. Kámen jako hora je již před hradem. Šílený strachem vyběhne rytíř ven, běží cestou necestou, až končí svůj hříšný život v rybníku pod hradem.